

людини, є своєрідною скарбницею народної мудрості, а також універсальним засобом передачі тих уявлень про навколишній світ і саму людину, які склалися у людей в кожну історичну епоху. Народна казка містить у собі специфічні для певного етносу сюжети, образи, ситуації, що знаходять вираз в іменах персонажів, назвах тварин і рослин, місці дії, у самобутніх традиційних мовних формулах. Це проявляється і в лексичних особливостях, і у фразеологічному багатстві, і в звукових особливостях, і в граматичних і синтаксичних ознаках. Загалом народна казка як складова культури має величезне значення у вивченні рідної мови. Лексичні знаки народних казок є потужним фундаментом культури, оскільки народні казки є джерелом становлення будь-якої мовної особистості і мають великий лінгвокультурологічний потенціал. Таким чином, казка представляє собою своєрідну концентрацію всього того, що створено народом протягом століть в образній і виразній живій розмовній мові. Національний характер казки кожного народу визначається його побутом, обрядами, умовами праці, фольклорними традиціями, особливим поетичним поглядом на світ.

Сьогодні особливо гостро усвідомлюється не тільки проблема патріотичного виховання, а й пов'язане з ним прагнення до культури толерантності. Казка, як унікальне явище народної культури, виконує також функцію зближення народів. Володимир Пропп, відомий фольклорист, відзначав: «До певної міри казка – це символ єдності світу». У кожного народу свої казки, і всі вони передають від покоління до покоління основні моральні цінності, вселяють впевненість у перемогу правди, добра. Позитивні, як правило, герої українських казок наділені мужністю, сміливістю, наполегливістю в досягненні мети, привабливою чесністю й іншими якостями, які мають в очах народу найвищу цінність. Казка не дає прямих повчань, але в її змісті завжди закладено мораль.

Таким чином, казка не тільки формує любов до мови і традицій свого народу, а й сприяє розвитку особистості у душі патріотизму. Казка, як засіб культурної адаптації, несе в собі мудрі істини, що протягом багатьох століть вироблені, відшліфовані, перевірені людством на практиці. Залучення до культури свого народу – річ у всіх відносинах корисна. Це не тільки шлях духовно-морального збагачення, можливість познайомитись із «своїм рідним», але й навчитись цінувати його, берегти, збагачувати через вплив інших культур. Крім того, глибоке знайомство з першоджерелами культури свого народу – це найвірніший шлях виховання толерантності до людей інших національностей і етики міжнаціонального спілкування, що особливо актуально в умовах сьогодення.

Одержано 17.04.2018

УДК 392.5

Юлія Євгенівна ОВЧИННИКОВА,

курсант групи Ф2-101 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри українознавства

факультету № 2 ХНУВС кандидат філологічних наук, доцент Перцева В. А.

ВПЛИВ КУЛЬТУ ПРЕДКІВ НА РОЗВИТОК КАЛЕНДАРНО-СВЯТКОВИХ І ПОБУТОВИХ ОБРЯДІВ СХІДНИХ СЛОВ'ЯН

Сьогодні, коли в нашому суспільстві гостро відчувається проблема втрати духовних цінностей та орієнтирів, звернення до загальних витоків: народних вірувань, повір'їв і навіть забобонів, а також пов'язаних з ними обрядів і святкувань є особливо актуальним. Розселення на величезній території привело до формування у східних слов'ян специфічного погляду на навколишній світ і місце в ньому людини. Найважливішою складовою язичництва східних слов'ян був культ предків, заснований на ритуальному спілкуванні між живими і мертвими. Важливою є те обставина, що згідно із слов'янським язичницьким уявленням, член громади після смерті не залишав земний світ, а тільки виключався із соціуму. Відповідно до традиційних міфологічних уявлень, аж до прийняття християнства слов'янами загробний світ не вважався неземним. Людина після смерті долала символічну межу, яка завжди мала певне територіальне втілення. Таким місцем, зазвичай, вважалися ліс, поле, річка. Таким чином, згідно із світоглядним уявленням слов'ян, предки після смерті хоча і покидали живих, але все ж продовжували перебувати поруч, об'єднавшись воедино із навколишньою природою.

Спілкування слов'ян із померлими предками здійснювалося на двох рівнях: общинному, під час календарних свят, і сімейному, під час проведення обрядів, пов'язаних із домівкою і будівництвом житла. Календарні свята, засновані на культі предків, склалися з певних елементів: початок обряду, найчастіше, збігався з появою персонажа, який уособлює собою свято; цей герой міг одночасно мати у своїй зовнішності антропоморфні та зооморфні риси; люди вважали героя святого спільним родичем. Уособленням померлих предків була особа, яка могла називатися по-різному: Коляда, Масляна, Ярило. Спілкування живих і мертвих ґрунтувалося на жертвоприношенні, спільній ритуальній трапезі і відбувалося без участі жерців, що свідчить про найдавніше походження культових обрядів та зв'язок із трудовою діяльністю слов'ян, їхніми землеробськими інтересами.

В обрядах сімейного рівня збереглася значна кількість елементів, що свідчать про необхідність залучення предків до процесу створення будинку. Спілкування з померлими предками відбувалося за тим же сценарієм, що і під час календарних свят і базувалося на двох складових – жертвоприношенні і ритуальній трапезі. Уявлення про незриме присутність у будинку померлих предків знайшли відображення в побутових забобонах щодо домовика. На користь отождествлення домовика з предками свідчать: його старість, зовнішня схожість із людьми, які проживають у будинку, дбайливе ставлення до господарства, агресивне ставлення до людини, яка ігнорує звичаї і традиції сімейного життя. За світоглядною уявою слов'ян, ізоляваність людини від колективу була подібна виключенню його із числа живих. Формування забобонів і обрядів, пов'язаних із домовиком, який уособлює предка, також належить до періоду розкладання родової організації та посилення ролі окремої сім'ї. Відповідно до давньослов'янських уявлень, член громади після смерті не залишав земний світ, а тільки виключався із соціуму. Він приєднувався до предків, які завжди знаходилися поруч, об'єднавшись в єдине ціле з навколишньою природою. Загалом смерть мала відносний характер.

Отже, розвиток народних календарно-святкових і побутових обрядів відбувався під значним впливом культу предків, елементи якого складають загальну основу стародавньої традиційної обрядової культури східних слов'ян.

Одержано 17.04.2018

**ПРЕДСТАВНИКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

УДК 37.035-027.543:378

Діана Валентинівна ПРИСТУПА,

курсант групи КП-645 факультету підготовки фахівців кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри українознавства

та іноземних мов ДДУВС Декусар Г. Г.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Метою національно-патріотичного виховання є формування у курсантів високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, поваги до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотичне виховання охоплює соціальні цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти. Головною складовою цього виховання є формування у молоді любові до рідної країни, що здійснюється насамперед сім'єю та безпосереднім соціальним оточенням ВНЗ, в якому курсант перебуває певний період свого життя через передавання певних культурних традицій, звичаїв.

Тож, національно-патріотичне виховання є одним із головних пріоритетів у підготовці поліцейського.

Особлива відповідальність за захист державно-конституційного устрою України, забезпечення законності та стабільного правопорядку лягає на плечі майбутніх правоохоронців. Лише той, хто має не тільки високі професійні, морально-психологічні та духовні якості, але й патріотизм, здатен виконати свій обов'язок професійно та відповідно даної присяги українському народу. Саме тому, на вищі навчальні заклади із специфічними умовами навчання МВС покладатиметься почесний обов'язок формування у курсантів, слухачів і студентів почуття патріотизму, любові до України, виховання громадянина патріота, здатного захищати й охороняти права та свободи громадян, спокій і законність у державі [1, с. 16–17].

Вважаю, актуальними є слова І. В. Сталіна: «Курсантів слід поважати хоча б за те, що вони віддають Батьківщині найцінніше – власну молодість». На відміну від студентів, вони щодня виконують накази, навчаються відповідати за свої вчинки та вчинки товаришів, розвивається колективна відповідальність. Це витримують далеко не всі, тому залишившись до кінця випускаються насправді кваліфіковані та загартовані спеціалісти своєї справи.

Патріотичне виховання має чітку цільову настанову – готувати до захисту Батьківщини, і виступає невід'ємною складовою системи забезпечення національної безпеки України. У сучасних умовах актуальним завданням є теоретичне переосмислення підвалин патріотизму, формування нових підходів до національно-патріотичного виховання молоді.

Свого часу український історик, дипломат і теоретик українського консерватизму В. Липинський писав: «Бути патріотом – це значить бажати всіма силами своєї душі створення людського, державного і політичного співжиття людей, що житимуть на Українській землі, а не мріяти про втоплення у Дніпрі більшості своїх же власних земляків. Бути патріотом – це значить шукати задоволення не в тім, «щоб бути українцем», а в тім, щоб було честю носити ім'я українця. Бути патріотом – це значить вимагати гарних і добрих учинків від себе, як від українця, а не ненавидіти інших тому, що вони «не українці». Врешті, бути патріотом, це значить, будучи українцем, виховувати в собі громадські, політичні, державотворчі прикмети...»

На сьогоднішній день патріотичне виховання курсантів в багатьох ВНЗ світу займає одне з провідних місць у системі національних пріоритетів. Повага і любов молодих громадян до власної Батьківщини, мови, традицій та культури виступають невід'ємними складовими державної політики. Так, у Сполучених Штатах патріотичні почуття і гордість за власну країну прищеплюються американцям із самого дитинства. Непересічне значення у цьому процесі відіграє активна пропаганда державних символів через ЗМІ, культуру та інститути громадянського суспільства – школи, університети, різноманітні скаутські і молодіжні організації. Найбільш активно до ідей патріотизму залучають у Китаї, де ця діяльність становить основу державної політики і координується Комуністичною партією, Комуністичним союзом молоді та Федерацією молоді Китаю.

На сьогоднішній день державна політика України у сфері національно-патріотичного виховання реалізується відповідно до положень Конституції України, Законів України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про освіту», «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ ст.», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 рр.», «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій», Постанови Верховної Ради України від 12.05.2015 № 373-VIII «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 рр. (затверджена Указом Президента України від 13.10.2015 № 580/2015) тощо [2, с. 3–9].

Саме завдяки нормативно-правовій базі, на мою думку, легше проводити патріотичне виховання. На перших етапах важко усвідомити особі усю істину та необхідність патріотизму. Але завдяки нормативним актам, майбутні поліцейські розвиваються і сприймають поняття «патріотизм» як необхідну і невід'ємну складову їхньої служби.